

GEBOUW VAN BETEKENIS

HET DORPSHUIS EN DE WMO

BEST PRACTISES
VANUIT 4 PROVINCIES

COLOFON

REDACTIE

Inge Zwerver

Adviseur Groninger Dorpen
Groningen
i.zwerver@groningerdorpen.nl

Jaap de Knegt

Adviseur Platform dorpshuizen
Noord-Holland
jaapdeknecht@pdnh.nl

Piet ten Haaf

Regioadviseur Spirato
Limburg
pietspirato@ziggo.nl

Anja Slendebroek

Adviseur Spectrum met Elan
Consulent DKK Gelderland
Gelderland
a.slendebroek@spectrumelan.nl
a.slendebroek@dkkgelderland.nl

VORMGEVING

FABRIEKFANATIEK, Zwolle

Gebouw van betekenis: Het dorpshuis en de Wmo - best practises vanuit vier provincies, is een uitgave van de LVKK (www.lvkk.nl) en verschenen in oktober 2016.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	PAGINA 4
VAN PRESTATIEVELD NAAR WMO-DOEL	PAGINA 5
PROJECTEN GRONINGEN NOORD-HOLLAND LIMBURG GELDERLAND	PAGINA 8
SPECIFIEKE ERVARINGEN	PAGINA 18
CONCLUSIES	PAGINA 21
AANBEVELINGEN VOOR GEMEENTEN EN DORPSHUIZEN	PAGINA 22

INLEIDING

Dorpshuizen dragen bij aan de leefbaarheid in dorpen en wijken. De functie en plek die dorpshuizen hebben in gemeenschappen, maakt hen tot een goede partner van de gemeente en lokale zorgaanbieders op het gebied van zorg en welzijn. Om te zien of een dorpshuis Wmo-proof is, is er het hulpmiddel van de Wmo-scan. Met deze scan kunnen de algemene Wmo-doelen vertaald worden naar de specifieke situatie per accommodatie. Veel dorpshuizen en -besturen voeren vanuit hun traditionele opzet als multifunctioneel centrum voor de gemeenschap al Wmo-taken uit. Vaak is er de ambitie om deze te verbreden. Wat kan er anders, wat kan er meer? Zijn we goed bezig, hoe doen anderen het? Is ons dorpshuis Wmo-proof?

In samenwerking met de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen (LVKK) zijn vier projecten en pilots gevolgd waarbij gekeken is naar de functie, inzetbaarheid en mogelijkheden van de Wmo-scan in relatie tot het dorpshuis en de Wmo. Verschillende gemeenschappen verspreid over vier provincies, delen in deze brochure hun ervaringen. De brochure is opgezet als toolkit door en voor vertegenwoordigers en inwoners van gemeenschappen die met de Wmo-taken aan de slag willen vanuit de positie en mogelijkheden vanuit het dorpshuis. De brochure is als ervaringsdocument ook uitdrukkelijk ook bedoeld voor gemeentelijke en provinciale overheden, want: "samen zorgen we voor elkaar"!

VAN PRESTATIEVELD NAAR WMO-DOEL

WMO-SCAN

De Wmo-scan maakt zichtbaar in hoeverre een dorpshuis Wmo-proof is; zowel bouwtechnisch als organisatorisch. Ook wordt er gekeken in hoeverre er nu al Wmo-taken uitgevoerd worden door het dorpshuis. Verder daagt de Wmo-scan uit om dorpsbreed te kijken naar lokale behoeftes en wat de eventuele (samenwerkings)mogelijkheden zijn om in deze behoeftes te voorzien. De Wmo-scan is een stevige basis voor dorpsinitiatieven op het gebied van dorpszorg, dagopvang, burenhulp of het opzetten van andere informele netwerken, gerelateerd aan de Wmo. Besturen van dorpshuizen en dorpsbelangenverenigingen kunnen deze praktische scan uitvoeren. De scan wordt gefaciliteerd door het provinciale steunpunt in de diverse provincies.

WMO-DOELEN

Vanaf 1 januari 2015 zijn er nieuwe Wmo-doelen geformuleerd. Het gaat om drie doelen. Voor dorpshuizen zijn de eerste twee relevant. Het derde doel - het bieden van maatschappelijke opvang (denk hierbij aan vrouwenopvang, beschermd wonen en verslavingszorg) - valt buiten het domein van dorpshuizen.

WMO-DOEL 1

Het bevorderen van sociale samenhang, mantelzorg, vrijwilligerswerk, veiligheid en leefbaarheid in de gemeente. Voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.

WMO-DOEL 2

Het ondersteunen van zelfredzaamheid en participatie van personen met een beperking, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving.

WAT DOEN GEMEENSCHAPSHUIZEN NU AL OP HET VLAK VAN LEEFBAARHEID EN MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING?

HET BEVORDEREN VAN DE SOCIALE SAMENHANG EN LEEFBAARHEID

Met stip op 1!

- ▲ Fungeren als ontmoetingsplek voor sociale en nieuwe contacten!

Vervolgens:

- ▲ Fungeren als inloop- en soosruimte (en eetpunt) voor kwetsbare groepen (het voorkomen eenzaamheid enz.).
- ▲ Actief beschikbaar stellen van vaste ruimtes aan sociale, culturele, maatschappelijke en sportieve organisaties uit de kern.
- ▲ Beschikbaar stellen van ruimtes voor allerlei andere dorpsactiviteiten (bv. carnaval, sinterklaas) en het bieden van een podium aan verschillende groepen, bieden van expositieruimte enz.
- ▲ Beschikbaar stellen van ruimtes en flex-werkplekken voor ondernemers, bedrijven en activiteiten als symposia, congressen, vergaderingen etc.
- ▲ Bevorderen samenwerking tussen organisaties en hun vrijwilligers

- ten behoeve van de opzet van nieuwe activiteiten.
- ▲ Bieden van zorgvoorzieningen en praktijkruimten voor de kern.
- ▲ Samen bouwen en werken aan het gemeenschapshuis (van, voor en door de mensen).
- ▲ Sport en bewegen voor alle doelgroepen zoals yoga, volksdansen, beweging etc.

ONDERSTEUNING OPGROEIEN EN OPVOEDEN

- ▲ Huisvesting van allerlei voorzieningen voor de jeugd.
- ▲ Werkruimte voor Centrum voor Jeugd en Gezin, een eigen jeugd-ontmoetingsruimte, game-ruimte, babycafé.
- ▲ Huisvesting en samenkomst voor allerlei verenigingen met jeugdleden.
- ▲ Allerlei activiteiten t.b.v. de jeugd (bv. optreden van bandjes).
- ▲ Kinderopvang, peuterspeelzaal.
- ▲ Activiteiten gericht op creativiteit en expressiviteit zoals schilderen, knutselen, toneel.

Met stip op 1!
"FUNGEREN ALS ONTMOETINGSPLEK
VOOR SOCIALE EN NIEUWE CONTACTEN"

- ▲ Activiteiten gericht op sport en beweging

HET GEVEN VAN INFORMATIE EN ADVIES

- ▲ Huisvesting gemeenteloket, Wmo-consulente, wijkverpleging en buurtzorg, Centrum voor Jeugd en Gezin.
- ▲ Informatiepunt VV of andere toeristische en culturele informatie.
- ▲ Informatiepunt over het dorp zelf, nu en vroeger.
- ▲ Bibliotheek, leestafel.
- ▲ Kopieer- en computerfaciliteiten.

ONDERSTEUNING VRIJWILLIGERS (EN MANTELZORGERS)

- ▲ Ruimtes voor het aanbieden van cursussen, bijeenkomsten voor informatie en advies.
- ▲ Mantelzorgactiviteiten en begeleidingscursussen.

DEELNAME AAN MAATSCHAPPELIJK VERKEER DOOR KWETSBARE MENSEN

- ▲ Klussendienst, boodschappendienst, ontmoetingsplek voor ouderen.
- ▲ Vrijwillige ondersteuning bij computervragen.
- ▲ Afhaalpunt bezorgingsdiensten.
- ▲ Digitale bibliotheek, dorpsboekenkast.
- ▲ Coöperatieve dorpswinkel.
- ▲ Weggeefwinkel.
- ▲ Eetpunt, feestdagenbrunches etc.
- ▲ Uitgiftepunt voedselbank.
- ▲ Cursussen, computerles, leerwerktrajecten.

VOORZIENINGEN VOOR OUDEREN, GEHANDICAPTEN ETC.

- ▲ Afhaalpost zorg hulpmiddelen, medicijnen etc.
- ▲ Dagbesteding activiteiten voor ouderen, kwetsbare dorpsgenoten en mensen met een beperking.

PROJECTEN

GRONINGEN

“Samen zorgen voor elkaar”, kopte het dorpsblad ‘G&T Express’. In Garmerwolde hadden het dorpshuisbestuur en het dorpsbelangenbestuur de handen ineen geslagen om met ondersteuning van Groninger Dorpen een Wmo-scan uit te voeren waarmee de werkgroep ZorgSaam Dorp van start was gegaan. De uitkomsten van de Wmo-scan zijn namelijk het startpunt voor ZorgSaam Dorp waarin het advies voor het dorpshuis wordt omgezet in concrete resultaten.

Wat vooraf ging...

Het dorp Garmerwolde, niet ver van de stad Groningen, heeft 400 inwoners en maakt deel uit van de gemeente Ten Boer. In het dorp staat een dorpshuis dat eigendom is van de stichting Dorpshuis Garmerwolde. Deze stichting wilde graag meer gaan betekenen voor de Wmo-doelgroep en zocht tegelijkertijd naar nieuwe mogelijkheden voor het dorpshuis. Het streven daarbij was het dorpshuis nóg meer van Garmerwolde te maken, dus ook van betekenis te laten zijn voor de hulpbehoevenden in de samenleving. In het teken van verbinding en participatie

is de samenwerking gezocht met dorpsbelangenvereniging Garmerwolde. Twee afgevaardigden vormden de werkgroep ZorgSaam Dorp, waarin Groninger Dorpen een ondersteunende rol heeft.

Advies

Deze werkgroep heeft een advies uitgebracht met vijf thema's: deelname van inwoners aan het dorpshuis; fysieke toegankelijkheid; activiteiten; samenwerkingspartners en samenwerking met de gemeente. Uitgangspunt bij ieder thema is de huidige situatie. Van hieruit wordt een concreet advies gegeven hoe Garmerwolde en het dorpshuis zich kunnen gaan richten op de twee Wmo-doelen.

Uitwerking

De werkgroep ZorgSaam Dorp, bestaande uit het dorpshuis en dorpsbelangen, kijkt welke adviezen ze concreet wil uitwerken. De dorpsbewoners worden hier uiteraard bij betrokken, want het gaat tenslotte om samenhang en participatie. Onder de dorpsbewoners worden de behoeften

en wensen gepeild op het gebied van Wmo. Binnen deze participerende en verbindende zoektocht worden bewoners tevens geënthousiasmeerd om actief mee te denken en ook te doen.

Om zicht te krijgen op de vraag wie er binnen de gemeenschap hulpbehoevend is, wie hulp wil bieden en welke activiteiten het dorpshuis kan gaan organiseren, werd onderzoek gedaan door studenten. Zij maakten een enquête waarin ook gevraagd werd naar ideeën voor activiteiten voor de bewoners. Het zijn tenslotte activiteiten voor hen. Zes vrijwilligers zijn in dit stadium langs de deuren gegaan om mensen persoonlijk te enthousiasmeren en ze op de hoogte te brengen van het initiatief en de werkgroep ZorgSaam Dorp. Het dorpshuis twitterde over de plannen en er stond een groot artikel in het dorpsblad.

Er zijn twee avonden in het dorpshuis van Garmerwolde georganiseerd waar 40 dorpsbewoners samen met de wethouder en welzijnsprofessionals gezamenlijk aten en praatten over wat men voor elkaar wil betekenen. Hoewel de eerder genoemde thema's wellicht vanzelfsprekend zijn en men het veelal met elkaar eens is, is de meerwaarde van het gesprek op deze avond de hernieuwde verbintenis tussen de bewoners - juist doordat men dit met elkaar bespreekt. Dit is een belangrijke voedingsbodem van waaruit enthousiasme ontstaat om ideeën te concretiseren tot initiatieven: het doel van de tweede avond. Hier is men met elkaar aan de slag gegaan. Uitgangspunten daarbij waren: kies een manier die je past, een plan waar je enthousiast van wordt en doe het in samenwerking met anderen. De avond leverde zes werkgroepen op:

Garmerstee: Een initiatiefgroep die activiteiten, ICT-ondersteuning en workshops etc. organiseert in het dorpshuis voor de 55+-ers in Garmerwolde.

KOMBinnen: Een groep die van het dorpshuis twee keer in de maand een huiskamer maakt, waar de krant gelezen kan worden maar waar ook samen geschilderd wordt.

Bibliotheek: In het dorpshuis is door deze werkgroep een ruilboekenkast gecreëerd.

Hofje: Deze werkgroep is aan het onderzoeken of er een hofje gerealiseerd kan worden in Garmerwolde voor de toekomstige hulpbehoevenden en ouderen waar men elkaar ondersteunt.

Dorpsruil: Een ruilsysteem van middelen en 'handen'. Grasmaaien in ruil voor een stapel gestreken wasgoed etc.

Communicatiegroep: In Garmerwolde zijn al veel activiteiten, die worden door deze groep aan elkaar gekoppeld.

NOORD-HOLLAND

Het Platform Dorpshuizen Noord-Holland wilde het proefproject Wmo-scan uitbreiden tot meerdere dorpshuizen. Men wilde weten of er een manier was om meer dorpshuizen tegelijk te begeleiden. Dat bracht het Platform op het idee om de bestaande scan, die is gemaakt om door een adviseur afgenomen te worden, om te zetten in een versie waarmee dorpshuisbesturen na een instructie zelf aan de slag kunnen. De scan is aangepast, maar is qua inhoud nog steeds vergelijkbaar met de scan die in Groningen en Limburg is gebruikt.

De dorpshuizen

De tien deelnemende dorpshuizen liggen verspreid over de provincie Noord-Holland. Ze verschillen in aanbod van activiteiten en diensten, omvang, vorm van beheer en omzet, maar hebben met elkaar gemeen dat ze zich vrijwillig hebben ingeschreven voor de instructie Wmo-scan.

De uitvoering

Op drie instructieavonden zijn vertegenwoordigers van tien dorpshuisbesturen geïnstrueerd hoe zij de scan kunnen gebruiken. Deze instructie bestond uit een gesprek over de Wmo in relatie tot dorpshuizen, een toelichting op de vragen en het ter plekke invullen van de belangrijkste vragen. De antwoorden op die vragen zijn onderling uitgewisseld, wat veel inspiratie opleverde. Bijna alle deelnemers vonden het inspirerende

bijeenkomsten. Sommigen gaven aan mogelijkheden voor nieuwe doelgroepen en activiteiten te zien, anderen hadden geen idee hoe er binnen het dorp op de scan gereageerd zou worden. Vervolgens zijn de besturen naar huis gegaan met de vraag de scan in eigen dorp uit te voeren, bij voorkeur met het hele bestuur en mogelijk met vertegenwoordigers van de dorpsraad en andere belangrijke organisaties in het dorp. Tweeënhalve maand na de instructie is de dorpshuizen gevraagd naar de stand van zaken en is hulp aangeboden bij het uitwerken van voornemens.

Vervolg

Drie besturen hebben concrete acties ondernomen. Het gaat om:

- ▲ Het verbouwen deze zomer van een niet gebruikte ruimte tot een Wmo-huiskamer; er is overleg geweest met de gemeente, zij zien hierin geen rol voor zichzelf.
- ▲ Ondersteuning bij jeugdwerk en overleg met de gemeente over een plek voor iemand met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
- ▲ Overleg met het sociaal wijkteam; het plan is een maandelijks soosavond voor Wmo-doelgroepen te organiseren.

Eén bestuur doet al erg veel op Wmo-gebied en heeft zijn handen vol dat te consolideren. Drie besturen zijn om diverse redenen nog niet aan de uitwerking van de scan toegekomen. Ze hebben wel de intentie het op te pakken. Eén bestuur liet weten geen interesse te hebben voor de scan en twee besturen waren niet bereikbaar voor een reactie.

**DRIE BESTUREN HEBBEN
CONCRETE ACTIES ONDERNOMEN.**

LIMBURG

In Limburg is een pilot uitgevoerd in de gemeente Leudal (Limburg) door de Vereniging Gemeenschapsaccommodaties Limburg, Spirato. De uitdaging in deze pilot wordt gevormd door het feit dat meerdere besturen van gemeenschapsaccommodaties deelnemen aan de pilot. Aangezien de Wmo-scan zich richt op een individueel gemeenschapshuis, geeft deze pilot informatie over de mogelijkheden en onmogelijkheden van uitvoering van de Wmo-scan door een collectief.

Achtergrond

De gemeente Leudal is een uitgestrekte gemeente in Midden-Limburg en telt 16 dorpskernen. In iedere kern staat een gemeenschapshuis. De gemeente Leudal faciliteert vanaf 2013 een collectief lidmaatschap van Spirato voor alle gemeenschapshuizen in de gemeente. Een aantal gemeenschapshuizen wordt volledig gerund door vrijwilligers, de overige zijn óf volledig commercieel óf hebben een commercieel horecadeel. Eén van deze gemeenschapshuizen heeft daarnaast ook een theaterfunctie. In zes dorpskernen is een stichting eigenaar van het gebouw; de overige gebouwen zijn eigendom van een woningcorporatie of van de gemeente. De gemeente is op de hoogte gesteld op het moment dat de pilot van start ging en de verantwoordelijke wethouder toont zich zeer geïnteresseerd in de bevindingen.

Uitvoering

Drie van de 16 besturen hebben niet deelgenomen aan de pilot. Met 13 besturen is de collectieve Wmo-scan uitgevoerd.

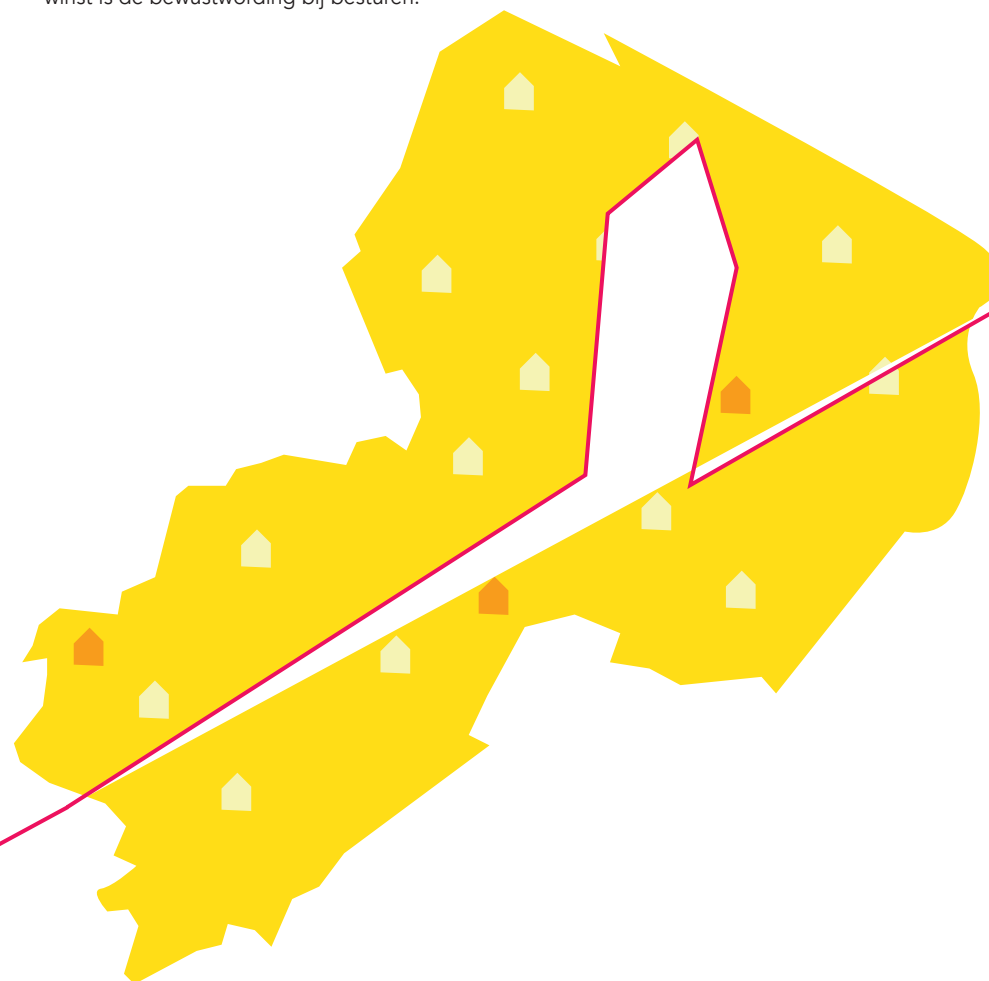
In 2015 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- ▲ Stappenplan maken tijdens gezamenlijk overleg gemeenschapshuizen.
- ▲ Primaire vragenlijst rondsturen voor kleine benchmark.
- ▲ Planning en vaststellen van de workshops.
- ▲ Workshop met vier tot vijf besturen per keer (3 x).
- ▲ Gezamenlijk invullen van de scan waarbij het uitwisselen van gegevens ook van belang is.
- ▲ Inventarisatie en in kaart brengen van de gegevens.
- ▲ Verwerken van de gegevens in individuele rapportages.
- ▲ Reacties op concept-rapportages.
- ▲ Aanpassen rapportage en definitieve versie verzenden aan deelnemers.

Vervolg

De gemeente Leudal is bezig beleid te ontwikkelen voor de gemeenschapshuizen. Daarom zal de Wmo-scan in zijn algemeenheid gebruikt worden om deze beleidsmatig in te passen.

Inmiddels is er een goed overleg tussen de besturen van de accommodaties opgestart waarbij de mogelijkheden die de Wmo kan bieden, uitgebreid besproken zijn. Individueel worden er op basis van de scan al wel acties ondernomen. De grootste winst is de bewustwording bij besturen.

GELDERLAND

In Gelderland is gekozen voor een pilot 'gemeentebrede Wmo-scan'. Uit ervaring is bekend dat vanuit de Wmo-scan verbeteringen vooral te vinden zijn in het 'netwerken' en samenwerken met (professionele) partijen binnen en buiten het dorp, specifiek met de juiste afdeling van de gemeente. De betrokken dorpshuizen en in dit geval ook dorpsbelangenorganisaties hebben te maken met een en dezelfde gemeente en professionele partijen. Het werken binnen één gemeente zou in deze pilot meerwaarde betekenen. Daarom is op zoek gegaan naar een gemeente die interesse had in deze pilot en die elk dorp (dorpshuis en dorpsbelangenorganisatie) in haar gemeente de tool aan wilde bieden. Interesse was er wel, maar het aanbod neerleggen vanuit de gemeente richting dorpshuizen, werd gezien als een top down aanpak en aanbodgericht. Belangstelling voor deelname aan de pilot kwam vanuit de gemeente Geldermalsen, waar de wethouder tevens bestuurslid is van de Vereniging voor Dorpshuizen en Kleine Kernen (DKK Gelderland).

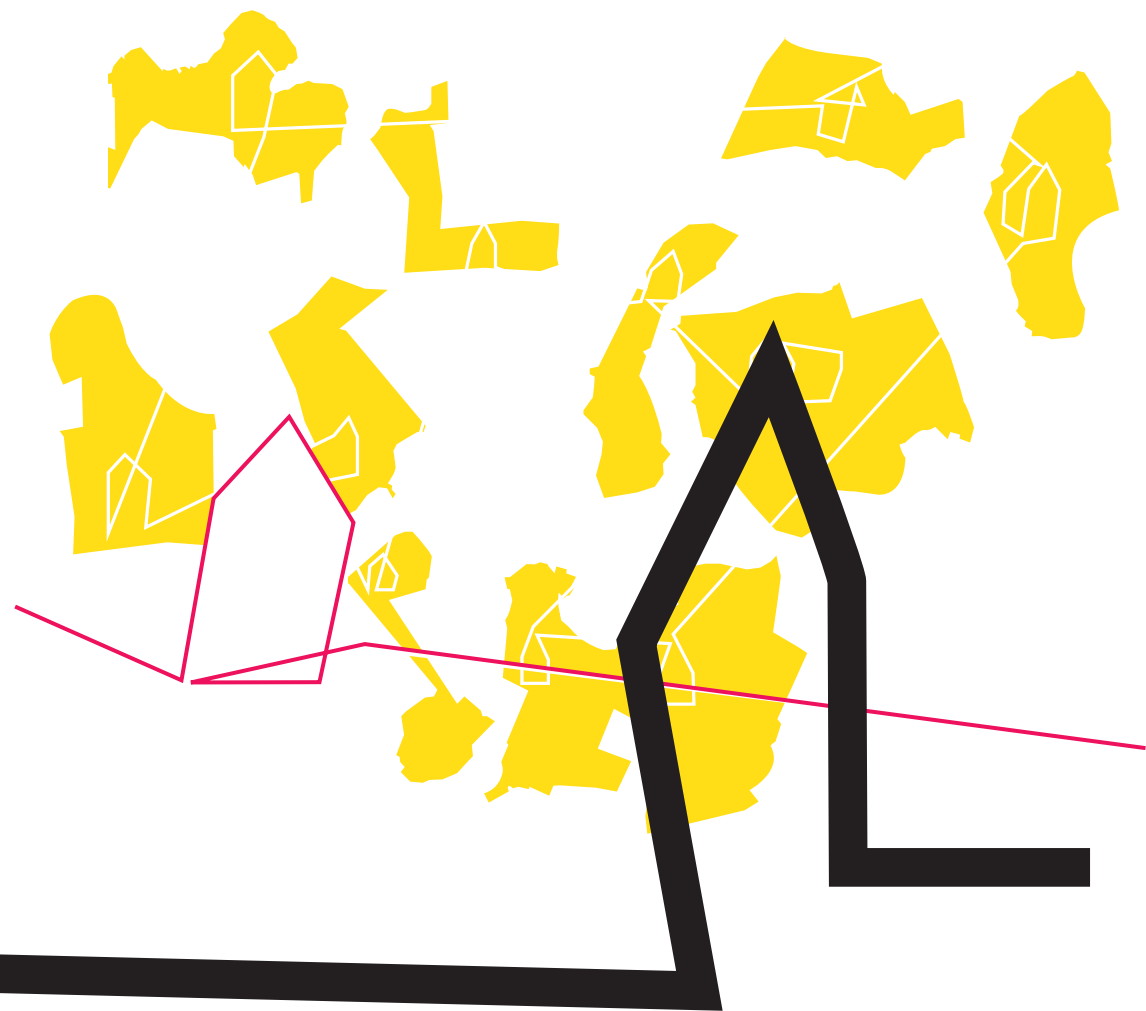
De gemeente, de kernen en gemeenschapsvoorzieningen

De gemeente Geldermalsen bestaat uit de kernen: Acquoy, Beesd, Buurmalsen, Deil, Enspijk, Geldermalsen, Gellicum, Meteren, Rhenoy, Rump en Tricht.

De meeste dorpen hebben een dorpshuis of vergelijkbare voorziening; enkele ook een dorpsbelangenorganisatie. De kernen liggen dicht bij elkaar (binnen twee kilometer). Een grotere plaats met voorzieningen is altijd dichtbij. De gemeente staat voor een fusie met de gemeente Neerijnen en Lingewaal. Er is veel diversiteit in de gemeenschapsvoorzieningen, van Multifunctioneel Centrum (MFC) met veel partijen tot een vereniging, commercieel, niet-commercieel, eigenaarschap bij de stichting of niet, veel vrijwilligers of geen vrijwilligers, programmaraad ja of nee. Ook de dorpsbelangenorganisaties verschillen. Naar mening van DKK Gelderland is een dorpshuis een Huis van het Dorp en niet een huis van verenigingen; een dorpshuis is een middel om een dorp levendig en leefbaar te houden en geen doel op zich. Het is vanuit deze visie noodzakelijk met het dorp het gesprek aan te gaan over de Wmo en de veranderingen binnen het sociale domein. Het wil nog weleens voor komen dat de dorpsbelangenvereniging de oren en ogen van het dorp zijn en de dorpshuisbestuurders de 'beheerders' van het gebouw. De samenwerking tussen die twee partijen, om zo het beste voor het dorp te kunnen realiseren, is daarom belangrijk. Er is in de pilot dan ook voor gekozen zowel de dorpsbelangenorganisaties als de dorpshuisbesturen te benaderen.

ER IS IN DE PILOT BEWUST VOOR GEKOZEN OM ZOWEL DE DORPSBELANGENORGANISATIES ALS DE DORPSHUISBESTUREN TE BENADEREN.

De uitvoering

In de periode november 2015 tot en met juli 2016 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- ▲ Gesprek met de wethouder en ambtenaar van de gemeente Geldermalsen.
- ▲ Besluit om vanuit de ledenorganisatie DKK, leden de Wmo-scan aan te bieden (ook vanwege tijdsinvestering van een individuele scan).
- ▲ Van de zeven 'dorpen' die lid zijn, hebben drie leden aangegeven gebruik te willen maken van de individuele Wmo-scan; één dorps huis heeft het aanbod afgeslagen; één dorps huis zat middenin een bestuurswisseling; één dorps huis heeft de Wmo-scan ontvangen en doorgestuurd naar de actieve vrijwilligersgroep die de activiteiten organiseert.
- ▲ Wmo-scan met beheerder DH Beesd, Wmo-scan met dorpsbelangenorganisatie en DH Buurmalsen, Wmo-scan met dorpsbelangenorganisatie en DH Rhenoy, met vervolgens de rapportage.
- ▲ Gemeentebrede bijeenkomst om resultaten te delen, kennis te maken en kennis uit te wisselen. Uitgenodigd zijn: alle dorpsbelangenorganisaties en dorps huizen e.d. uit de gemeente; beide actieve welzijnsorganisaties; gemeente en kernteam.

Aanwezig waren zes 'dorpen' (dorps huis en evt. dorpsbelangenorganisatie), de wethouder en de welzijnsinstelling.

- ▲ Definitief maken individuele rapportages.

Vervolg

De aanwezige 'dorpen' wilden graag met elkaar verder van gedachten wisselen. Vooral over de activiteiten die mogelijk zijn en ook om meer van elkaar te leren. Ook de rol die de welzijnsorganisatie kan spelen komt hier aan de orde. De welzijnsorganisatie neemt hierin het initiatief. Sommige dorpen die op hetzelfde 'niveau' zijn, nemen contact met elkaar op. Het ene dorps huis ziet kans enkele van de adviezen op te pakken, andere hebben andere prioriteiten. De grootste winst is de bewustwording en de contacten onderling, ook als het gaat om Wmo (en niet alleen het gebouw en de exploitatie). Vanuit Spirato heeft het proces als belangrijke extra meerwaarde de bewustwording dat een dorps huis er is voor het hele dorp, de gehele gemeenschap: Een Huis van het Dorp! Deze bewustwording is van belang voor het uiteindelijke voortbestaan van de gemeenschapsvoorziening.

SPECIFIEKE ERVARINGEN

GRONINGEN

- ▲ ZorgSaam Dorp is doen. Er kan, met de Wmo-scan als basis, een zorgvisie óf simpelweg een concreet plan voor een initiatief ontstaan. Hierbij kijkt de werkgroep van het dorp wat binnen de eigen mogelijkheden past en wie ze daarvoor nodig hebben (professioneel of in het informele netwerk). Er wordt onderzocht waar de dorpsgeen behoeftes én kansen liggen. Vanuit deze aanpak ontstaan de dorpsgeen initiatieven. Het dorp wordt intensief betrokken bij het proces en van dit alles op de hoogte gehouden via verschillende wegen: dorpskrant, sociale media en van mond-tot-mond. Het plan ligt van te voren niet vast. Doelen en resultaten zijn afhankelijk van het proces en van de mensen die actief iets willen gaan organiseren.
- ▲ Dit betekent dat de procesbegeleider van Groninger Dorpen meebeweegt met de

behoeftes, mogelijkheden en talenten van het dorp. Zij enthousiasmeert, adviseert en ondersteunt waar nodig. Alleen zo kan een duurzaam initiatief ontstaan.

NOORD-HOLLAND

- ▲ Naast de Wmo-scan met groepsinstructie loopt er tot maart 2017 in Noord-Holland in drie gemeenten het 'RSA-project' waarbij een adviseur de scan in 17 dorpshuizen 'aan huis' heeft afgenomen. Hij heeft ook het verslag verzorgd en nawerk met begeleiding aangeboden. Van dit nawerk, dat onlangs is begonnen, maakt twee derde van de deelnemende dorpshuizen gebruik. Van de dorpshuizen die geen nawerk doen, zijn er twee die al veel binnen de Wmo hebben

gedaan en drie hele kleine dorpen met grote buurdorpen die in het eigen dorp geen mogelijkheden zien. Het project loopt nog, maar nu al is duidelijk dat deze individuele werkwijze veel resultaat oplevert.

LIMBURG

- ▲ Tijdens de pilot bleek al snel dat er bij de deelnemers behoefte was aan algemene informatie over de Wmo.
- ▲ Bij het invullen van de scans bleek dat het onderling uitwisselen van gegevens als zinvol werd ervaren. Individuele besturen zijn over het algemeen erg intern gericht en door het gezamenlijk bezig zijn met dezelfde vragen, ontstond er meer bereidheid om over de grenzen van de eigen accommodatie te kijken.
- ▲ Er zijn veel en soms grote verschillen in achtergrond, exploitatie, visie en uitvoering binnen de groep accommodaties. Er ontstaat bij de bestuurders gaandeweg inzicht in de situatie van gemeenschapsaccommodaties in hun gemeente. Dat leidt bovendien tot inzicht in de kansen voor accommodaties.
- ▲ Het blijkt erg lastig om met zo veel accommodaties de koers en het tempo vast te houden. Dit vereist geduld en tact.
- ▲ De drie workshops zijn uitstekend verlopen en daardoor is de eerder ontstane achterstand wat

ingelopen. Bijeenkomsten hebben een beter resultaat dan informatie per mail.

- ▲ Als begeleider moet je blijven motiveren en proberen om continue verbindingen en gezamenlijke doelen vast te stellen zodat er betrokkenheid met elkaar ontstaat. Bovendien is het van belang vanaf het begin de lat niet te hoog te leggen wat verwachtingen betreft en deelnemers er van te overtuigen dat de scan mede het resultaat is van door hen aangeleverde gegevens.

GELDERLAND

- ▲ Aanbodgericht een individuele Wmo-scan aanbieden, wekt soms verkeerde verwachtingen. De één denkt een rapportcijfer te krijgen en wil horen dat hij goed bezig is. De ander ziet het als een gratis 'iets' waar je aan mee kunt doen, zich niet beseffend dat deelname ook actie vraagt. Een goede introductie of intake is noodzakelijk.
- ▲ Een gesprek voeren met zowel het dorpsbestuur, als de dorpsbelangenorganisatie, als evt. aanwezige programmaraad is van belang om tot een actiegericht resultaat te komen. Als je bedenkt dat een dorpsbestuur een middel is en onderdeel van het hele dorp, is het van belang een gesprek te voeren over veranderingen in het sociale domein (specifiek Wmo) met niet

CONCLUSIES WMO-SCAN

alleen het dorpshuis maar ook met anderen uit het dorp (dat geldt vooral bij kleine kernen).

- ▲ De tijdsinvestering van individuele gesprekken met een rapportage is groot. Een andere werkwijze is allicht effectiever (afhankelijk van de vraag en verwachtingen van het dorpshuis).
- ▲ Het belang van netwerken, samenwerken en kennis delen binnen en buiten het dorp is een van de belangrijkste punten. Daar valt een wereld te winnen. Door de aanwezige welzijnsinstelling en het kernteam erbij te betrekken is er misschien eerder verankering.
- ▲ Er is behoefte aan een lijst met voorbeeld Wmo-activiteiten. "Wat bedoelt de gemeente met Wmo-activiteiten?" Laat de wethouder het vertellen.
- ▲ Binnen een groep dorpshuizen zijn er grote verschillen in denkwijze. Dat kan tot irritaties leiden en vertraging. De een ziet beren op de weg - de ander ziet kansen, de een voelt zich overvraagd door de gemeente - de ander ziet juist mogelijkheden. Het scheiden van taken is een van de adviezen die overall naar voren komt. Beleg het besturen bij het bestuur; richt een programmawerkgroep op met doeners voor de activiteiten en geef hen als bestuur de ruimte!

CONCLUSIES WMO-SCAN

De conclusies van de drie pilots zijn samengevat onder één noemer. In de praktijk blijkt dat er veel overlap is en raakvlakken zijn. Dit geeft aan dat er in de projecten veel eenheid is die door de bundeling ook door anderen goed te gebruiken is. De volgende gezamenlijke conclusies zijn van belang.

Doel van de Wmo-scan

- ▲ Er dient tijd en ruimte te zijn voor het geven van algemene informatie over de Wmo. Bestuurders van accommodaties, en in veel gevallen ook gemeenten, hebben te weinig kennis van en inzicht in de materie.
- ▲ De gemeenschapshuizen kunnen voor de gemeente een essentiële rol vervullen als het gaat om het realiseren van de inhoudelijke én financiële opgaven bij de herinrichting van het sociale domein; de transities. Zij kunnen in de toekomst nog nadrukkelijker een rol gaan vervullen o.a. bij de nog te ontwikkelen basisinfrastructuur zorg. De combinatie met dorpsbelangenorganisaties moet hierbij niet vergeten worden.
- ▲ De Wmo-scan geeft concrete adviezen aan het dorpshuis (en dorpsbelangenorganisatie), en laat zien hoe de huidige situatie is.

- ▲ De Wmo-scan kan daardoor ingezet worden om in dorpen de sociale samenhang te vergroten en de participatie te stimuleren.
- ▲ Initiatieven ontstaan bottom-up omdat ze samen, met inzet op enthousiasme en talent, worden bedacht.

Algemeen

- ▲ De werkwijze met een instructieavond voor meerdere besturen tegelijk, is gemeten naar het aantal vervolggacties, minder effectief dan het begeleiden van de Wmo-scan in een individueel traject.
- ▲ Door de groepsgewijze benadering is er beperkte mogelijkheid om nawerk te sturen.
- ▲ Doordat er sprake is van een gezamenlijk traject is het niet mogelijk om met een individuele accommodatie de diepte in te gaan. Het blijft erg algemeen.
- ▲ De drempel om mee te doen is lager dan bij een individuele benadering. Het is vrijblijvender. Dit uit zich in het aantal besturen dat (nog) niet tot vervolggacties komt.
- ▲ Het grote aantal deelnemers haalt het tempo er uit.
- ▲ Gezamenlijke bijeenkomsten werken inspirerend door het gebruik van voorbeelden.
- ▲ De werkwijze met een adviseur die de scan afneemt en nawerk begeleidt, levert meer concrete projecten op.
- ▲ De scan zou aangepast kunnen worden met voorbeelden, ideeën of tips voor een follow-up.
- ▲ In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat de Wmo-scan in de huidige vorm met aanpassingen in algemene zin en met vervolgmogelijkheden, met een groep van maximaal vijf accommodaties gelijktijdig uitgevoerd kan worden.
- ▲ Met weinig adviseursuren worden relatief veel dorpshuisbestuurders geïnformeerd over de Wmo.
- ▲ De Wmo-scan biedt in een individueel traject de mogelijkheid om ook het advies wat daaruit voortkomt te concretiseren.
- ▲ Door als adviseur mee te bewegen en als aanjager te fungeren, wordt het advies concreet en kan er een duurzaam initiatief ontstaan.
- ▲ In de scan ontbreken tips en voorbeelden die als handvatten kunnen fungeren.
- ▲ Er zou meer kunnen worden ingegaan op de exploitatiekosten van het dorpshuis.
- ▲ De naam Wmo-scan suggereert een rapportcijfer en beperkt tot de Wmo, terwijl het in het gesprek ook gaat over 'hoe je communiceert' met je dorp, over vrijwilligers met een afstand tot de arbeidsmarkt (participatiewet).
- ▲ De Wmo-scan zou in kleine dorpen dorpsbreed moeten worden ingezet om zo samenwerking te stimuleren. Dorpshuis als middel...
- ▲ Individuele Wmo-scans dienen alleen gedaan te worden bij besturen die toe zijn aan veranderingen en die een rol willen spelen in het sociale domein of in willen spelen op de maatschappelijke veranderingen.

AANBEVELINGEN

Onderzoek de mogelijkheid om dorpshuizen waar mogelijk in te zetten als centraal punt voor informatie, advies en toegang tot zorg, informeel én professioneel.

Voordeel deelnemer of zorgvrager

Een herkenbaar servicepunt in een herkenbare omgeving. Dit maakt hulp vragen, meedoen of hulp bieden laagdrempelig.

Voordeel dorpshuis

Versterking van de maatschappelijke functie van het gemeenschapshuis (het sociale hart in elke dorpskern). Concreet spreken we over openingstijden overdag.

Voordeel gemeente

Door onderbrenging en samenvoeging van Wmo-loket, werkpleinloket en andere loketfuncties wordt vorm en inhoud gegeven aan één nabij loket voor de burger (niet van het kastje naar de muur) en de beoogde integrale aanpak. Informele zorg en formele zorg komen samen in het dorpshuis.

Gebruik de dorpshuizen waar mogelijk voor een plek waar (arbeidsmatige) dagbestedingsactiviteiten ten behoeve van de participatie en sociale samenhang kunnen plaatsvinden.

Doe dit door, samen en met bewoners activiteiten te bedenken (sociale samenhang) zodat nieuwe vrijwilligers en nieuwe deelnemers uit deze samenwerking verschijnen (participatie).

Voordeel deelnemer of zorgvrager

Voor daadwerkelijke participatie is het van belang dat deelnemers of cliënten zo veel als mogelijk activiteiten buiten de muren van een instelling kunnen verrichten.

Voordeel dorpshuis

Verhoging bezettingsgraad overdag, versterking maatschappelijke functie.

Voordeel gemeente

Lage locatie- en vervoerskosten en laagdrempelige aansluiting met informele zorgnetwerken in het dorp.

Gebruik het gemeenschapshuis als uitvalbasis voor buurtzorgteams, buurtbeheerteams, sociale wijkteams en buurtonderhoudsteams.

Voordeel deelnemer of zorgvrager

Mensen met een uitkering of afstand tot de arbeidsmarkt verrichten maatschappelijke activiteiten in eigen kern of wijk. Ontmoeting, integratie en opbouw van contacten is min of meer gewaarborgd.

Voordeel dorpshuis

Versterking maatschappelijke functie. Eventueel kan ook de coördinatie van deze teams aan de dorpshuizen worden toegewezen (directe aansturing met korte lijnen, lage overhead).

Voordeel gemeente

De eigen gemeentelijke voorzieningen worden gebruikt en optimaal benut.

